Verdűr - ún. nagy leveles verdűr

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	53.332.1
Készítés ideje:	16. SZÁZAD 2. FELE
Készítés helye:	Aubusson
Anyag:	gyapjú
Technika:	gobelin technikával szövött
Méretek:	szélesség: 268 cm magasság: 256 cm

A nagy leveles verdűr a 16. század második feléből származó jellegzetes aubussoni munka.

A majdnem négyzetes formájú kárpit alsó bordűrje hiányzik. Tükrének elő- és középterében hatalmas fodros szélű, visszakunkorodó levelek között mesés és valóságos állatok láthatók. Középen tölgycserjék és virágok fölött párduc és oroszlán ugrik egymásnak. A jobb sarokban egyszarvú lehajtott feje, fölötte röpülő madár. Följebb pávadíszes madárszárnyú, kacsafejű, pikkelyes nyakú, halfarkú, egészében a perzsa kutyamadárra (*senmurv*) emlékeztető fantasztikus állat, valamint fekete párduc és kiterjesztett szárnyú sas. A háttér bal és jobb oldalán egy-egy csokros levelű gesztenyefa, közöttük magas hegyektől övezett, fallal körülvett városka folyóval, jobbra középkori templom.

A kárpit színei a zöld, kék, barna, sárga különböző árnyalatai, sárgászöld, kékeszöld. Az állatfigurákat barna kontúr kíséri, a fényeket sárga és majdnem fehér selyembeszövés adja. Bordűrjét egy négerbarna és egy mustársárga csík választja el a tükörtől, felső részén sötétbarna alapon szőlős és almás, összefonódott gyümölcscsokrok, közöttük három nyulacska búvik meg. Jobb- és baloldalt hasonló gyümölcs- és virágcsokrok, akantuszlevélre helyezett kecses vázák, egy-egy mókus. A külső szegély ismét mustársárga, benne egy-egy indaszerű dísz. A dús növényzet és a benne ugráló állatok a paradicsom jelképei is lehetnének, de valószínűbb, hogy ezeken a verdűrökön a különböző fölfedezések hatásaként az őserdők világát akarják bemutatni. Az egykor feltehetőleg egy terembe szánt anglards-de-salers-i kárpitok is ezt a hatást kelthették a terembe lépőben. Nyilván nem véletlen, hogy a nagy leveles minták éppen ez idő tájban válnak a díszítőművészet minden ágában jellemzőkké, így a bútorfestést, ruhaszöveteket, ötvösséget egyaránt e meglendült formák jellemzik. E nagy levelű kárpitok is tehát egy korstílust képviselnek.

A középkorban és korábban szimbolikus jelentéssel bíró fantasztikus és valódi állatok is elvesztették már jelképes értelmüket, és csak a művészek mesélő kedvének, fantáziájának teremtményei. A flamand hatás ezeknél a verdűröknél kétségtelen, de ugyanakkor az aubussoni és oudenaarde-i verdűrök közötti különbség elég jól meghatározható. Az aubussoni verdűrök kompozíciója tisztább, világosabb, ábrázolásmódja természetesebb, hatását rendkívül egyszerű módszerekkel és mértékletes színezéssel éri el. Az aubussoni kárpitok láncfonala gyapjú, míg a flandriaiaké len és kender. A felvetők sűrűsége, a használt színek, a hasűrözés módja is más. A háttérben ábrázolt táj a Francia-Középhegység nyugati részének fás, sziklás vidéke, és sokszor az ábrázolt városka is felismerhető. Az oudenaarde-i verdűrökre - a korai daraboktól eltekintve - különben is jellemző, hogy nem nyitnak teret, dús vegetációjuk inkább síkban marad. Verdűrünket tehát az aubussoni műhelyek munkájának tarthatjuk. Keletkezése a párhuzamok alapján a 16. század második felére tehető.

A hasonló, "nagy leveles" aubussoni verdűrök közül leghíresebb az anglards-de-salers-i Château de La Trémoliere gyűjteményében őrzött tíz darabos sorozat.

Irodalom

- Szerk.: Udvarhelyi Erzsébet, Nagy Károly: *Fejedelemasszonyok és a vallásszabadság Erdélyben*. Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény, Veszprém, 2016. - Nr. 164.
- László Emőke: *Flamand és francia kárpitok Magyarországon*. Corvina Kiadó, Budapest, 1980. - Nr. 30.
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - p. 300.
- Szerk.: Jakabffy Imre: La verdure d'Aubusson au Musée des Arts Décoratifs. *Ars Decorativa 1*, 1973. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1973. - 87-100. (László Emőke)

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

